

the 1990s, the number of people in the world who are under 15 years of age is expected to increase from 1.1 billion to 1.5 billion (United Nations 1998).

There are a number of reasons why the number of children in the world is increasing. One of the main reasons is that the number of children who are surviving to the age of 5 has increased significantly in the past few decades. This is due to a number of factors, including improved medical care, better nutrition, and a decrease in the number of children who are dying from preventable diseases (United Nations 1998).

Another reason why the number of children in the world is increasing is that the number of children who are being born is increasing. This is due to a number of factors, including a decrease in the number of children who are being aborted, a decrease in the number of children who are being adopted, and a decrease in the number of children who are being placed in orphanages (United Nations 1998).

There are a number of challenges that are associated with the increasing number of children in the world. One of the main challenges is that there are not enough resources to care for all of the children. This is particularly true in developing countries, where there are often not enough schools, hospitals, and social services to care for all of the children (United Nations 1998).

Another challenge is that there are not enough people to care for all of the children. This is particularly true in developing countries, where there are often not enough people who are trained to care for children (United Nations 1998).

There are a number of ways that we can address these challenges. One way is to increase the number of resources that are available to care for children. This can be done by increasing the number of schools, hospitals, and social services (United Nations 1998).

Another way is to increase the number of people who are trained to care for children. This can be done by providing training and education to people who are interested in working with children (United Nations 1998).

There are a number of other ways that we can address these challenges. For example, we can increase the number of children who are being adopted, and we can increase the number of children who are being placed in orphanages (United Nations 1998).

It is important that we take action to address these challenges. If we do not, the number of children in the world who are not getting the care that they need will continue to increase (United Nations 1998).

There are a number of things that we can do to help address these challenges. For example, we can donate money to organizations that are working to care for children, and we can volunteer our time to help care for children (United Nations 1998).

It is our responsibility to ensure that all children in the world have the opportunity to live a healthy and happy life. We must take action now to address the challenges that are associated with the increasing number of children in the world (United Nations 1998).

SAMİPAŞAZADE SEZÂİ • **Sergüzeşt**
SADELEŞTİRİLMİŞ BASIM

İletişim Yayınları 3133 • İletişim Klasikleri 154

ISBN-13: 978-975-05-3274-0

© 2022 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2022, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Emre Bayın

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Osman Hamdi Bey, “Haremde”, 1880

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SAMİPAŞAZADE SEZAI

Sergüzeşt

ÇEVİRİMYAZI, ÖNSÖZ VE NOTLAR

İsmail Kayapınar

SADELEŞTİRİLMİŞ BASIM

SAMIPAŞAZADE SEZAI 1859'da İstanbul'da doğdu. Babası ilk Milli Eğitim Bakanı Abdurrahman Sami Paşa, annesi paşanın ikinci eşi ve Kafkasya'dan getirilmiş bir cariye olan Gülârâyîş Hanım'dır. Çocukluğu babasının Taşkasağ'ta bulunan geniş konağında geçti. Bu konakta, devrin önemli edebiyatçılarıyla tanıştı ve ilk tahsilini özel hocalardan aldı. Çamlıca'daki köşklarine komşu olan Abdülhak Hamid ve Recaizade Mahmut Ekrem'le dostluk kurdu ve ömür boyu dostlukları devam etti. 1879'da Evkâf-ı Hümayûn Mektûbi Kalemî'nde göreve başladı, ardından 1901 yılına kadar Londra Sefâreti'nde ve Hariciye Nezâreti İstîşâre Odası'nda çalıştı. 1901'de Paris'teki Jön Türkler'in lider kadrosunun yanına giderek, İttihat ve Terakki'nin yayın organı *Şûrâ-yı Ümmet* gazetesinde Osmanlı Devleti'nin politikalarını eleştiren yazılar yazdı. 1908'de II. Meşrutîyet'in ilanından sonra İstanbul'a döndü. 1909-1921 yılları arasında Madrid büyükelçiliği yaptı. 1921'de görevinden ayrılarak yine İstanbul'a geldi. 1927'ye kadar çeşitli gazete ve dergilere yazılar yazdı. 1927'de TBMM tarafından kendisine cüzi bir maaş bağlandı ve geçimini zor şartlar altında sağladı. 26 Nisan 1936'daki vefatına kadar İstanbul Belediyesi'nce Kadıköy Mühürdar'da kiralanmış bir evde yaşadı.

Samipaşazade Sezai'nin ilk yazısı "Maarif" on dört yaşındayken *Kamer*'de yayımlandı. Yirmi yaşlarında *Şir* adlı 3 perdelik bir trajedi yazdı fakat bu eserle beklediği ilgiyi göremedi. Tek romanı olan *Sergüzeşt*'i 1888 yılında yayımladı, bu eserle birlikte ismi "*Sergüzeşt* yazarı" olarak anılmaya başladı. 1891 yılında yayımladığı *Küçük Şeyler* adlı hikâyelerden oluşan eseri edebiyatımızda kısa hikâye türünün başarılı ilk örneklerinden biri olarak değerlendirildi ve *Servet-i Fünûn* yazarları üzerinde büyük etkiler uyandırdı. *Rumûzû'l-edeb* ve *İclâl* adlı eserlerindeyse hikâyeler, denemeler ve gezi notalarını yayımladı. Paris'te geçirdiği yıllarda edebi eserlerden çok politik makaleler üretti, özellikle *Şûrâ-yı Ümmet* gazetesinde dış politika hakkında yazılar kaleme aldı. *Hazîne-i Evrâk*, *İkdam*, *İleri* ve *Edebiyyât-ı Umûmiyye Mecmuası*'nın yazar kadrosunda yer aldı. 1934-1935 yıllarında kaleme aldığı *Konak* adlı romanıysa tamamlanmamıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / İSMAIL KAYAPINAR.....	7

Sergüzeşt

Önsöz.....	19
<i>Sergüzeşt</i>	23
1	25
2	38
3	45
4	47
5	54
6	56
7	69

8	78
9	82
10	85
11	89
12	94
13	97
14	104
15	111
16	113
17	115
18	122

Samipaşazade Sezai

SERGÜZEŞT

Yayıncı: Kitapçı Arakel
Milli Eğitim Bakanlığının Ruhsatıyla
BasılmıŐtır.

İstanbul
Mahmud Bey Matbaası - Bab-ı Ali civarında
Ebussuud Caddesinde Numara 72
1305 [1888]

Üstad Ekrem'e

Önsöz¹

1888 senesinde “Sergüzeşt”in ortaya çıkışını fevkalade bir şekilde iyi karşılayanlar, o zamandan geleceği aydınlatmaya başlamış gençlerdi. Senin kadar veya senden genç olan o hem aydınlananlar hem aydınlatanlar, daima yürüyen o fikir yolcuları önder olarak “Sergüzeşt”i her gün daha fazla yayıyor ve buna rağmen sen her gün daha fazla gizleniyordun. Kültür dünyasından gördüğün bu görüşe karşı hiç olmazsa beş on kitabın “Sergüzeşt”i takip edecekti. “Sergüzeşt” bir vaatti. Vaadini niçin tutmadın?

1888, 33 sene sabah olmak bilmeyen, ufuklarında en küçük bir şafak parlantısı görünmeyen bir uzun gece içindeydi. O uzun gecede doğan tek tük yıldızlar, diyarını terk ederek gurbet ellerinin ayrılık ufuklarında batıyor, kalanlar da vatan semasında bir müddet parlamıştıktan sonra istibdadın² tutuşturduğu ve volkanlardan yükselen bir siyah dumanın içine gömülüyordu. O devirde bir gönül ve fikir karışıklığı fertler-

1 İkinci baskı için yazar tarafından eklenen önsöz – ç.n.

2 I. Meşrutiyet’in 13 Şubat 1878 tarihinde sona ermesiyle başlayarak 1908’de II. Meşrutiyet’in ilanına kadar süren dönem; “baskı, despotluk, diktatörlük” anlamlarına gelen istibdad kelimesiyle anılmaktadır – ç.n.

den topluma, toplumdaki memleketlere, memleketlerden bütün vatana yayılarak; düşüncelerin, sessiz ve durgun akımların kaynaklarını ihlal ediyordu. Edebiyatla baş başa kalmak için bütün vatanda bir huzur köşesi de yoktu. Bu hallere karşı çevrenin etkisiyle geçirdiğim şiddetli, yakıcı, yıkıcı bir asabi hayat içinde yazıhanemin önünde şiirin ilhamının fikri ödüllendirip şereflendirmesini beklerken kapımda hafiyelerin ayak seslerini, pencereden beni gözetleyen kaplan bakışlı gözlerini görürdüm. Çünkü “Sergüzeşt”e esaret aleyhinde başlamış ve “hürriyetine” diyerek son vermiştim.

O devirde milletlere refah ve ticaret sağlamak için, bilim ve bilgi ihracat ve ithalatı için fikir ve zekâ gezintileri ve dolaşmaları için okyanusun üzerinde gidip gelen yüzen sarayların izleri, hatları ve kıtaları birbirine bağlarken bilime yeni bir keşif ilavesi emeliyle kutuplara gidip gelirken Boğaziçi'nin geceleri bir sahilinden diğer sahiline geçmek yasaktı. Halbuki o sahiller; bazen cennet rüyasına benzeyen Boğaziçi'ne hayalin içine dalmak için çiçeklerden yapılmış dünyanın en güzel yumuşak bir yastığıydı.

O zamanki halimi tasvir için otuz beş sene önce şöyle birkaç söz söylemiştim:

*İntizâra kalmadı bak iktidâr
Kûşe-i uzlette oldum ihtiyâr
İntizârım hep vatan ikbâlidir
Kaldı bir düşman elinde târumâr
Bu vatanda gördüğüm her gün benim
Âh u efgân ile hâl-i ihtizâr
Karşı durdum lütfuna, tehdidine
Mertlikle işte ettim iştihâr¹*

1 Beklemeye kalmadı bak gücüm / Yalnızlık köşesinde oldum ihtiyar / Beklentim hep vatan mutluluğudur / Kaldı bir düşman elinde karmakarışık / Bu vatanda gördüğüm her gün benim / Ah ve feryat ile can çekişme hali / Karşı durdum lütfuna, tehdidine / Mertlikle işte kazandım şöhret – ç.n.

Uzun olan bu şiirin alt tarafını şimdi hatırlamıyorum. Ben gizlenmedim. “Küçük Şeyler”le “Rumûzü’l-Edeb”i¹ neşreterek Paris’e hicretle yedi sene “Şurâ-yı Ümmet”² gazetesinde mücadele ettim. O gazetede ve diğer yerlerde yazdıklarım toplansa “Sergüzeşt” gibi birkaç kitap olur. Şimdi geçmiş, geçmişe dönmüş bir devrin galeyan ve heyecanını bu sayfalara getirmek istemem. Bunları söylemekten maksat bilindiği üzere bir yazarın yazdığı veya daha önemli olarak yazamadığı şeyleri anlamak için onun bulunduğu muhiti ve çevrelenmiş olduğu etkiler ve üzüntülerin nüfuzunu göstermektir.

O zamanki hayatta Avrupalılarınki gibi roman konusu bulmak zordu. Fakat Avrupalılar gibi yazmak ne için? Sade, mahrem ne kadar roman konusu bulunurdu. Bir de ben hissetmediğim şeyi yazamam. Daha doğrusu yazmak istemem. Halbuki en büyük eserler histen daha çok fikirle yazılır. Hisin üstün geldiği eserler kadınlaşır. Mesela Endülüs’teki Arapların mimari güzelliklerinde his o kadar üstün gelmiştir ki taştan duvarlarında kalpleri görülür, güzel saraylarının işlemlerindeki renklerin boyası hayallerinin gözyaşı ve tebessümlerindedir. Bu kadar incelik kazanan bir büyük medeniyetin ve yalnız yüksek ruhların görebileceği bir şiirin akli baştan alan rüyasına dalmış Arapların, benim büyük Sadi’mın:³

*Heme âdemî-zâde bûdend likin
Çü gorkân be hunhâregî tiz-cengi⁴*

Dediği insanların arasında özellikle o zamanki haşin İspanyolların içinde ölümsüzlük bulamayarak Endülüs’ü ter-

1 Bu isim pederimin telif ettiği *Rumûzü’l-Hikem*’e bir de söyleyemediklerime bir remiz idi – yazarın notu.

2 Bahaeddin Şakir ile Samipaşazade Sezai Kahire’de kurdukları, Ittihat ve Terakki Cemiyeti yayın organı olan ve 1902’den 1929’a kadar 220 sayı çıkan dergi; İstanbul, Selanik ve Paris’te yayına devam etti – ç.n.

3 Sadi-i Şirâzî’nin *Gülistan* adlı eserinden – ç.n.

4 Bütün insanlar Âdemoğludur, ama kurtlar gibi birbirlerinin kanlarını akıtırlar – ç.n.

ke mecbur edileceklerini; kendi yüksek sanatlarını, lisanını bilenlere söyler.

Dünyanın en büyük ve en canî milleti olan Romalıların güzel sanatlarında hissin hissesi yok gibidir. Gök kubbeyi başında tutacak gibi görünen mermer direkleri birer fikir, birer düşüncedir. Mermer direkleri, mermer merdivenleriyle gurubun önünde bir kızıl renk kazanan mağrur sarayları ebediyete karşı birer zafer takı gibi durur. Namık Kemal'in, Süleyman Nazif'in eserleri gibi...

Namık Kemal'in üslubunda ecdadından miras kalan bir cihangirlik özelliği vardır. Kemal, Büyük Britanya sahilindeyken İngiltere'yi tarif için diyor ki: (Bu tasvir harfiyen değil fakat anlamı aynıyla böyledir) Denilebilir ki okyanusun her yükselişinde, dünyanın ihtiyaçları küreye İngiltere'den gidiyor, alçalışında dünyanın servet hazineleri adaya dökülüyor. Kendi de böyledir. Kemal'deki anlam, yükseliş halinde olunca Türk fikir ve kalbinin bütün malzeme ve ihtiyacı o deha kaynağından gidiyor, alçalışında ilhamın bütün hazineleri ve cevherleri o irfan âlemine dökülüyor. O düşünceler ve anlamların kökünün olgunlaştırdığı incilerden bir tanesi de Süleyman Nazif'tir. O da ırkının bütün ateşleri kalbinde, doğunun güneşinden işlenmiş üslubu kaleminde olduğu halde her türlü saldırıya karşı Türk kültürü sınırına konulmuş bir bekçi; edebiyatta mektep gibi gelip geçici modalar, itikatlar gibi efsanelerin üzerinde görünür olur.

"Sergüzeşt"i duygulu üstat Ekrem'in sonsuz kalbine ithaf-la yüceltmek istemiştım. Bu eserin bir meziyeti varsa onu da şimdi yeraltında durmuş, fakat sonsuz yücelikte atışı sonsuz-a dek sürecek olan o kalpten almıştır.

SAMİPAŞAZADE SEZAI

Vani Köyü¹ 4 Mart 1924

1 İstanbul'un Üsküdar ilçesinin sınırları içinde Boğaziçi'nin Anadolu yakasında Çengelköy ile Kandilli arasındaki bir Boğaz semtidir – yay.n.